

Právna zodpovednosť sestier a hranice kompetencií

SK SaPA

Slovenská komora sestier
a pôrodných asistentiek

mediPRÁVNIK.sk

právna istota pre ambulancie

prináša h&h PARTNERS

ZENTIVA

 VIATRIS

TZMO
Slovakia
member of TZMO GROUP

s.r.o.

Obsah

1 / Čo je to právna zodpovednosť a prečo je dôležité o nej hovoriť aj pri poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti?	3
2 / Spôsoby poskytovania ošetrovateľskej starostlivosti	5
3 / Predpisovanie zdravotníckych pomôcok sestrou	7
4 / Teraz pozor - sestra vedie ošetrovateľskú časť zdravotnej dokumentácie!	9
5 / Ako postupovať pri požiadavke na vykonanie úkonu, ktorý nie je v kompetencii sestry?	10
6 / Aké následky hrozia sestře v prípade, ak poruší svoje povinnosti?	12
7 / Podme si to zhrnúť...	14

Skratky použité v texte:

Vyhláška MZ SR č. 208/2024 Z. z. → Vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 208/2024 Z. z., ktorá upravuje rozsah zdravotných výkonov, ktoré môže sestra realizovať samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom

Vyhláška MZ SR č. 89/2018 Z.z. → Vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 89/2018 Z. z., ktorou sa vydáva zoznam zdravotníckych pomôcok, ktoré je oprávnená predpísať sestra alebo pôrodná asistentka

Zákon č. 362/2011 Z.z. → Zákon č. 362/2011 Z.z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 576/2004 Z.z. → Zákon č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Trestný zákon → zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon

Materiál je vypracovaný v súlade s legislatívou platnou k dňu 10.12.2025.
Vždy si overte, či nedošlo k zmenám v právnych predpisoch.

Materiál vypracovala advokátska kancelária h&h PARTNERS.

1 / Čo je to právna zodpovednosť a prečo je dôležité o nej hovoriť aj pri poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti?

Prečo hovoriť o právnej zodpovednosti v medicíne? Aj bežne v živote zodpovednosť vyvodzujeme tam, kde je stanovená povinnosť a určitým konaním alebo naopak nekonaním dôjde k jej porušeniu (nedovolenému konaniu, nesplneniu povinnosti). Ruka v ruke s porušením povinnosti ide aj uloženie sankcie (trestu).

Právna zodpovednosť je len jednou z možných typov zodpovednosti. Inými typmi (mimoprávnej zodpovednosti) sú morálna zodpovednosť či politická zodpovednosť, ktoré fungujú na inom princípe, „pracujú“ s inými typmi sankcií. Napr. keď poruším sľub, ktorý som dal/a dobrému priateľovi, morálna zodpovednosť sa prejaví výčítkami svedomia či stratou dôveryhodnosti pre tohto priateľa.

O právnej zodpovednosti hovoríme vtedy, ak existuje:

právna povinnosť stanovená zákonom (konkretizovaná v ďalších predpisoch, napr. informovať pacienta, poskytnúť neodkladnú zdravotnú starostlivosť, sprístupniť zdravotnú dokumentáciu) alebo zmluvou (napr. zaplatiť poisťné),

právny delikt (správne delikty ako priestupok, trestný čin, spôsobenie škody, ujma na osobnostných právach, disciplinárne delikty) a

právna sankcia (pokuta, vylúčenie z komory, ukončenie pracovného pomeru, trest odňatia slobody, atď.).

Právna zodpovednosť je potom schopnosť trpieť právne následky za správanie, ktoré je v rozpore s právom (protiprávne konanie).

Predpoklady právnej zodpovednosti

Na to, aby zdravotnícky pracovník bol právne zodpovedný za svoje konanie/nekonanie, musí naplniť predpoklady právnej zodpovednosti.

Medzi predpoklady právnej zodpovednosti zaraďujeme:

- 1 **porušenie právnej povinnosti** (konaním alebo nekonaním),
- 2 **škodlivý následok alebo ohrozenie** právom chráneného záujmu (napr. spôsobenie ujmy na zdraví alebo nemajetkovej ujmy),
- 3 **príčinnú súvislosť** medzi protiprávnym konaním a škodlivým následkom,
- 4 **zavinenie**.

Pre vyvodenie zodpovednosti je však vždy nevyhnutné minimálne splnenie prvých troch predpokladov, t. j. porušenie právnej povinnosti, škodlivý následok (ohrozenie) a príčinná súvislosť. Pri nesplnení všetkých troch podmienok nie je možné vyvodiť právnu zodpovednosť.

Právna zodpovednosť v medicíne má zásadný význam, pretože predstavuje **mechanizmus ochrany pacienta aj zdravotníckeho pracovníka**. Na jednej strane chráni pacienta tým, že garantuje možnosť domôcť sa nápravy, ak dôjde k porušeniu jeho práv alebo k poškodeniu zdravia. Na druhej strane však poskytuje **zdravotníckym pracovníkom rámec právnej istoty** – jasne určuje hranice ich povinností a podmienky, za ktorých možno ich konanie považovať za protiprávne.

Znalosť princípov právnej zodpovednosti pomáha zdravotníkom konať odborne, eticky a zároveň právne bezpečne. Uvedomenie si rizík spojených s výkonom povolania, správne vedenie zdravotnej dokumentácie, dôsledná komunikácia s pacientom a dodržiavanie profesijných štandardov sú najúčinnějšíou prevenciou právnych sporov.

BRUFEN®

VYKROČTE BEZ BOLESTI

**KOMBINÁCIA
PRINÁŠA
ROZDIEL**

✓ **RÝCHLY
NÁSTUP ÚČINKU
DO 15 MINÚT**

✓ **ÚČINOK
8 AŽ 9 HODÍN**

✓ **MINIMÁLNE
MNOŽSTVO
NEŽIADUCICH
ÚČINKOV OPROTI
SAMOSTATNÝM
MOLEKULÁM**

Pred použitím si pozorne prečítajte písomnú informáciu pre používateľa a poradte sa so svojím lekárom alebo lekárnikom.

Výdaj lieku nie je viazaný na lekárske predpis.

Brufen combi 20 filmom obalených tabliet je voľnopredajný liek na vnútorné použitie. Obsahuje 200 mg ibuprofenu a 500 mg paracetamolu.

Viatis Slovakia s.r.o., Bottova 2A, 811 09 Bratislava, Tel: +421 232 199 100, www.viatis.sk

Dátum prípravy materiálu 12/2025, číslo materiálu: SK-BRU0-2025-00009

2 / Spôsoby poskytovania ošetrovateľskej starostlivosti

Sestra je zdravotníckym pracovníkom a podľa zákona o zdravotnej starostlivosti je subjektom, ktorý **poskytuje ošetrovateľskú starostlivosť** v rámci svojej ošetrovateľskej praxe. Tak ako lekár, i sestra môže vykonávať svoje zdravotnícke povolanie dvoma spôsobmi, a to v rámci **ambulantnej či ústavnej zdravotnej starostlivosti**. Netreba však zabudnúť aj na výkon zdravotníckeho povolania sestry v hospicioch, agentúrach domácej ošetrovateľskej starostlivosti a pod.

Dobrym základom je vedieť, čo je dovolené (poznajte svoje právomoci, potom vás nič neprekvapí)

Nechajme legislatívny proces legislatívnym procesom a poďme sa pozrieť na to, čo je **súčasne platné a účinné vo vzťahu ku právomociam sestry**. Ako sme uviedli, základným predpisom určujúcim odbornú kompetenciu sestry je vyhláška MZ SR

č. 208/2024 Z. z., ktorá upravuje rozsah zdravotných výkonov, ktoré môže sestra realizovať samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom. Účinná je od 01.08.2024 a zrušila predchádzajúcu vyhlášku Ministerstva zdravotníctva SR č. 95/2018 Z.z.

Ako vyplýva z uvedenej vyhlášky, sestra poskytuje ošetrovateľskú starostlivosť tromi spôsobmi:

- A** samostatne,
- B** samostatne na základe indikácie lekára,
- C** v spolupráci s lekárom.

Z dôvodu lepšej prehľadnosti sme príslušné výkony sestry spracovali v nasledujúcej tabuľke. Upozorňujeme, že v tabuľke nie sú vymedzené všetky zdravotné výkony, ktoré sestra môže realizovať samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom. Všetky zdravotné výkony, ako sme spomínali vyššie, nájdete priamo vo [vyhláške MZ SR č. 208/2024 Z. z.](#)

Výkony, ktoré sestra realizuje samostatne

A

Posudzuje bio-psycho-sociálne a duchovné potreby osoby, rodiny alebo skupiny osôb určených geografickou oblasťou alebo spoločnými záujmami a hodnotami (ďalej len „komunita“) súvisiace so zdravím a chorobou.

Určuje ošetrovateľské diagnózy vo vzťahu k potrebám osoby, rodiny alebo komunity, plánuje, zabezpečuje alebo realizuje uspokojovanie bio-psycho-sociálnych a duchovných potrieb súvisiacich so zdravím, chorobou a umieraním a vyhodnocuje uspokojenie zistených potrieb.

Zabezpečuje dodržiavanie bezpečného prostredia osoby a ochranu jej intimity pri poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti.

Zabezpečuje a vykonáva činnosti komplexného ošetrovateľského manažmentu vrátane prijatia, prepustenia, preloženia, umierania a úmrtia osoby.

Spolupracuje s ostatnými zdravotníckymi pracovníkmi v rámci komplexnej ošetrovateľskej starostlivosti.

Vzdeláva osobu, rodinu alebo komunitu o zdravom životnom štýle a o režimových opatreniach súvisiacich s ošetrovateľskou starostlivosťou s dôrazom na posilnenie a zachovanie sebestačnosti osoby.

Výkony, ktoré sestra realizuje samostatne na základe indikácie lekára

B

Odoberá biologický materiál a koordinuje transport biologického materiálu do laboratória.

Preväzuje a ošetruje rany, kontroluje a hodnotí ich stav.

Aplikuje lieky, okrem transfúzných liekov a kontrastných látok.

Odstraňuje stehy z primárne sa hojacej rany.

Zavádza / odstraňuje žalúdočnú sondu / dvanástnikovú sondu u spolupracujúcej osoby, kontroluje, hodnotí a zaznamenáva jej funkčnosť.

Pripravuje lekársky predpis a lekársky poukaz na schválenie lekárovi, zabezpečuje a koordinuje administráciu súvisiacu s predpisovaním liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín.

Výkony, ktoré sestra realizuje v spolupráci s lekárom

C

Realizuje ošetrovateľské výkony súvisiace s diagnostickými a liečebnými výkonmi, ktoré uskutočňuje lekár pri invazívnych a neinvazívnych výkonoch chirurgickej a nechirurgickej povahy, pri podávaní kontrastných látok intravenóznou formou a pri podávaní transfúzných liekov.

Aký je rozdiel medzi jednotlivými oprávneniami sestry?

V tejto časti materiálu sa spoločne pozrieme na jednotlivé rozdiely medzi oprávneniami sestry s ohľadom na spôsob akým vykonáva svoje povolanie, a teda na výkony, ktoré môže realizovať sama bez lekára, výkony realizované v spolupráci s lekárom a v neposlednom rade na výkony, ktoré môže sestra realizovať sama, avšak na základe indikácie lekára.

Ad. A Výkony realizované sestrou samostatne

Tieto výkony, ako s názvu vyplýva, môže sestra realizovať samostatne. Znamená to, že sestra, ktorá získala potrebné vedomosti a zručnosti na výkon ošetrovateľskej praxe, môže sama (bez predchádzajúcej indikácie lekára) **na základe vlastného uváženia rozhodnúť** o uskutočnení tých úkonov, ktoré podľa vyhlášky môže samostatne vykonať.

Ad. B Výkony realizované sestrou samostatne na základe indikácie lekára

Ďalšiu skupinu výkonov v rámci ošetrovateľskej starostlivosti tvoria výkony, ktoré uskutočňuje sestra síce **samostatne, ale na základe indikácie (pokynu) lekára**.

Uskutočňovanie výkonu samostatne a samostatne na základe indikácie lekára nie je ani náhodou to isté.

Ad. C Výkony realizované sestrou v spolupráci s lekárom

Zdravotné výkony, ktoré realizuje sestra **v spolupráci s lekárom**, tvoria podstatne menšiu časť než výkony, ktoré sestra realizuje samostatne. Ako v predchádzajúcom prípade, aj tu rozsah týchto výkonov stanovuje uvedená vyhláška, i keď v tomto prípade nejde o presne vymedzené výkony ako v predošlom prípade – tu sú výkony určené všeobecnejšie.

Kedy hovoríme o situácii prekročenia kompetencií sestry?

K prekročeniu kompetencie sestry môže dôjsť napríklad v dôsledku:

- ak na sestru „tlačí“ lekár s tým, aby vykonala niečo, na čo nemá odbornú spôsobilosť – napr. zašitie rany, predpisovanie liekov sestrou, zavedenie močového katétra u mužov...
- ak lekár poverí sestru posúdením dočasnej pracovnej neschopnosti („PN“).

Ak by došlo k prekročeniu právnymi predpismi určeného rozsahu, pôjde o tzv. excés, čo môžeme považovať za porušenie požiadavky poskytovať zdravotnú starostlivosť lege artis. Toto prekročenie kompetencií môže mať viacero dôsledkov. **Môže vyústiť do vzniku disciplinárnej zodpovednosti, pracovnoprávnej zodpovednosti, či administratívnej alebo trestnoprávnej zodpovednosti.**

3 / Predpisovanie zdravotníckych pomôcok sestrou

Sestra je oprávnená predpisovať zdravotnícke pomôcky len v rozsahu, ktorý jej priznáva právny rámec. Nejde o všetky pomôcky dostupné na trhu, ale výlučne o **presne vymedzené zdravotnícke pomôcky uvedené vo vyhláške MZ SR č. 89/2018 Z. z.** Na výkon tohto oprávnenia musí sestra zároveň spĺňať podmienky stanovené zákonom č. 362/2011 Z. z., najmä požadované vzdelanie, prax a spôsob poskytovania zdravotnej starostlivosti.

V prípade zdravotníckych pomôcok viazaných na odbornosť lekára môže sestra predpis vykonávať **len na základe písomného odporúčania odborného lekára**, ktorý zároveň určí obdobie predpisovania, najviac na 12 mesiacov. Každé predpisovanie mimo uvedeného zoznamu, bez splnenia zákonných podmienok alebo bez odborného odporúčania, predstavuje prekročenie kompetencií sestry, čo môže viesť k jej právnej zodpovednosti.

Zároveň je potrebné zdôrazniť, že **sestra nemá oprávnenie predpisovať lieky** – ani na základe po-

verenia lekára, ani použitím jeho preukazov či elektronickej identity. Napriek tomu sa môže v praxi vyskytnúť situácia, keď je sestra k takémuto úkonu nepriamo alebo priamo nabádaná. **V mnohých zdravotníckych zariadeniach ide o historicky zakorenený spôsob práce**, pri ktorom lekár očakáva, že sestra „za neho“ predpíše liek alebo materiál, prípadne môže byť na sestru vyvíjaný nátlak z dôvodu časovej tiesne či pracovného zaťaženia.

Práve preto je nevyhnutné, aby sestra **poznala hranice svojich kompetencií a konala výlučne v ich medziach**. Oboznámenosť s limitmi vlastnej právomoci slúži ako ochrana nielen pre pacienta, ale aj pre samotnú sestru.

Ak sestra vykoná úkon mimo svojich kompetencií, dostáva sa do situácie, ktorá môže viesť k vzniku pracovnoprávnej, disciplinárnej alebo trestnoprávnej zodpovednosti. Preto je kľúčové konať vždy v súlade so zákonom, bez ohľadu na zaužívané postupy či očakávania iných členov tímu.

Čo si zapamätať?

1

Sestra môže predpisovať len zdravotnícke pomôcky uvedené v zozname oprávnených pomôcok podľa vyhlášky MZ SR č. 89/2018 Z. z.

2

Predpisovanie je možné len vtedy, ak sestra spĺňa zákonné podmienky.

3

Pomôcky hradené z verejného zdravotného poistenia môže sestra predpisovať len ak má pridelený číselný kód od ÚDZS a zmluvu so zdravotnou poisťovňou (priamo alebo prostredníctvom zamestnávateľa).

4

Pomôcku viazanú na odbornosť lekára môže sestra predpísať len na písomné odporúčanie odborného lekára, a to maximálne na 12 mesiacov.

seni®

komplexná starostlivosť o vašich blízkých

PREMIUM QUALITY

Široká škála absorpčných produktov pre ľudí, ktorí potrebujú spoľahlivú ochranu.

4 / Teraz pozor - sestra vedie ošetrovateľskú časť zdravotnej dokumentácie!

V tejto časti sa budeme venovať aspektu, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou správne poskytnutej zdravotnej starostlivosti – správne vedenie zdravotnej dokumentácie pacienta. Hneď v úvode je potrebné poznamenať, že sestra v zdravotnej dokumentácii pacienta zaznamenáva len úkony, ktoré sa týkajú ošetrovateľskej činnosti. Sestra nevedie zdravotnú dokumentáciu pacienta ako celok.

Čo hovorí zákon?

V tejto súvislosti je potrebné poukázať na ustanovenie § 19 ods. 3 zákona č. 576/2004 Z.z., v zmysle ktorého platí, že (cit.): „Zdravotnú dokumentáciu vedie ako celok všeobecný lekár. Iný ošetrojúci zdravotnícky pracovník vedie zdravotnú dokumentáciu v rozsahu ním poskytovanej zdravotnej starostlivosti.“

Tiež je potrebné si uvedomiť, že priamo vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 208/2024 Z.z. hovorí, že sestra s odbornou spôsobilosťou na výkon

odborných pracovných činností samostatne vykonáva administratívne a dokumentačné činnosti, vystavuje potvrdenia a správy **súvisiace s poskytovaním ošetrovateľskej starostlivosti** (§ 1 ods. 1 písm. l). Rovnako používa dostupné zdravotné záznamy osoby na realizáciu a dokumentovanie ošetrovateľskej starostlivosti (§ 1 ods. 1 písm. m).

Vzhľadom na vyššie formulované zásady je potrebné uviesť, že pokiaľ by sestra na základe pokynov od lekára viedla celú zdravotnú dokumentáciu pacienta dopustila by sa excesu zo zákonom stanovených oprávnení, čo by mohlo byť spojené so vznikom zodpovednosti.

Rovnaký princíp sa uplatňuje vo všetkých spôsoboch výkonu ošetrovateľskej činnosti, teda či už sestra vykonáva ošetrovateľské úkony samostatne, na základe indikácie lekára, alebo v spolupráci s lekárom. V každom z týchto režimov je povinná viesť iba tú časť zdravotnej dokumentácie, ktorá sa týka jej konkrétnej činnosti a zodpovednosti, pričom rešpektuje rozsah svojej odbornej spôsobilosti.

5 / Ako postupovať pri požiadavke na vykonanie úkonu, ktorý nie je v kompetencii sestry?

Ak sa sestra ocitne v situácii, keď je nútená vykonať úkon nad rámec svojich kompetencií, mala by postupovať systematicky a bezpečne. Najprv je dôležité okamžite upozorniť osobu, ktorá úkon požaduje, že daný výkon presahuje jej kompetencie podľa zákona, interných predpisov alebo profesionálnych štandardov. Komunikácia by mala byť jasná, zdvorilá a profesionálna.

Súčasne je vhodné stručne zaznamenať situáciu, vrátane dátumu, času, konkrétneho úkonu a obsahu komunikácie. Takáto dokumentácia slúži na ochranu sestry a prehľad o incidentoch, ktoré presahujú jej kompetencie.

Ďalším krokom je informovanie nadriadeného, napríklad staničnej sestry alebo vedúcej zmeny. Nadriadený má povinnosť situáciu riešiť, poskytnúť

podporu a zabezpečiť, aby úkon vykonala kompetentná osoba.

Ak nadriadený nereaguje alebo problém pretrváva, sestra by mala situáciu eskalovať na vyšší manažment, napríklad na hlavnú sestru oddelenia alebo vedenie nemocnice, pričom jasne uvedie, že ide o úkon nad rámec kompetencií, ktorý predstavuje riziko pre pacienta aj pre ňu samotnú.

Počas celého postupu je dôležité dodržiavať interné predpisy a zákon. Sestra má právo odmietnuť vykonať úkon nad rámec svojich kompetencií bez rizika disciplinárneho postihu, ak postupuje podľa stanovených pravidiel a hierarchie vedenia. Tento systematický prístup chráni pacienta, sestru aj nemocnicu a zaisťuje, že ošetrovateľská starostlivosť sa vykonáva bezpečne a v súlade s odbornými štandardmi.

Modelová situácia

Sestra Lucia pracuje na internom oddelení nemocnice, kde je organizačná štruktúra nasledovná: primár oddelenia zodpovedá za odbornú činnosť, hlavná sestra riadi sestry a organizuje prevádzku oddelenia, staničná sestra dohliada na konkrétnej stanici a sestry vykonávajú ošetrovateľskú starostlivosť podľa svojich kompetencií. Jedného dňa jej lekár prikáže vykonať úkon, ktorý presahuje jej kompetencie podľa zákona a interných predpisov. Lucia postupuje podľa odporúčaných krokov:

- 1 Okamžite oznámi lekárovi, že úkon presahuje jej kompetencie** – jasne a zdvorilo vysvetlí, že ho nemôže bezpečne vykonať. Tento krok je dôležitý pre ochranu pacienta aj vlastnú ochranu.
- 2 Zaznamená situáciu** – odporúča sa stručne zaznamenať dátum, čas, úkon a obsah komunikácie s lekárom do denníka ošetrovateľskej starostlivosti alebo interného protokolu.
- 3 Informuje nadriadeného** – ak lekár trvá na úkone, Lucia ihneď informuje staničnú sestru, vysvetlí situáciu a požiadala o podporu. Staničná sestra má problém riešiť s lekárom alebo eskalovať na hlavnú sestru.
- 4 Eskalácia na vedenie oddelenia** – ak staničná sestra nereaguje alebo situácia pretrváva, Lucia kontaktuje hlavnú sestru oddelenia, jasne uvádza, že ide o úkon nad rámec kompetencií, ktorý predstavuje riziko pre pacienta aj pre ňu. Hlavná sestra môže následne riešiť situáciu s primárom oddelenia alebo vedením nemocnice, aby úkon vykonala kompetentná osoba.
- 5 Právna a dokumentačná ochrana** – všetky kroky a komunikácie sú dokumentované. Sestra má právo odmietnuť vykonať úkon nad rámec kompetencií bez rizika disciplinárneho postihu, ak postupuje podľa interných predpisov a hierarchie oddelenia.

Všetko je
možné...

NESTIBIL®

bilastín monohdrát

NESTIBIL® je indikovaný na:

symptomatickú liečbu
alergickej rinokonjunktivitídy
(sezónnej alebo celoročnej) a **urtikárie**
u dospelých alebo dospelievajúcich
(od 12 rokov) pacientov.

Antihistaminikum bez laktózy
a bez sedatívneho účinku

Výdaj lieku s veľkosťou balenia 10 tabliet nie je viazaný na lekársky predpis.
Výdaj lieku s veľkosťou balenia 30 a 50 tabliet je viazaný na lekársky predpis.
Pred predpísaním alebo výdajom lieku sa oboznámte s úplným znením
Súhrnu charakteristických vlastností, ktorý získate po naskenovaní QR kódu:

Nestibil 20 mg - 10 tabliet

Nestibil 20 mg - 30 a 50 tabliet

Zentiva a.s., Aupark Tower, Einsteinova 24, 851 01 Bratislava, Slovenská republika,
Tel.: (+421) 915 714 757, E-mail: receptia.slovakia@zentiva.com, www.zentiva.sk

Dátum prípravy materiálu: apríl/2025. Kód materiálu: 000750301/2025/04

ZENTIVA

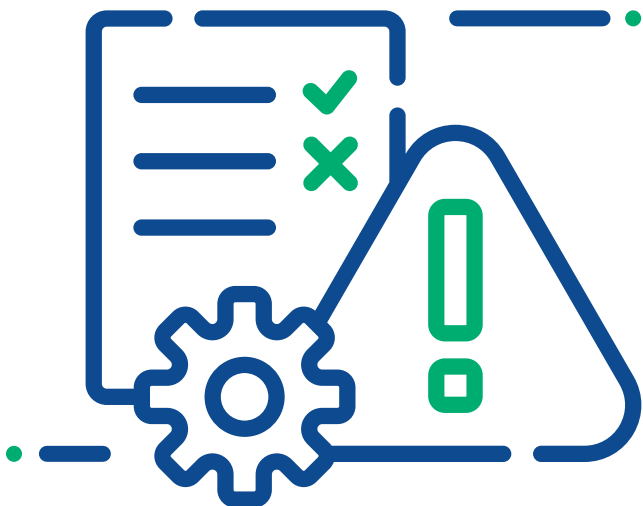
6 / Aké následky hrozia sestre v prípade, ak poruší svoje povinnosti?

Sestra je dôležitou a nezastupiteľnou kompetentnou osobou pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti. A k tomu priamo úmerne patrí aj právna zodpovednosť za správne poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti pacientovi. Poďme sa pozrieť na to, čomu všetkému musí sestra „čeliť“, ak prekročí právnymi predpismi stanovené kompetencie.

Vznik administratívnoprávnej zodpovednosti

Administratívnoprávna zodpovednosť sa zvykne inými slovami označovať ako aj zodpovednosť správna. Táto zodpovednosť je vyvodzovaná voči sestre orgánmi verejnej správy. Jedným z týchto orgánov je aj Štátny ústav pre kontrolu liečiv (ŠÚKL). ŠÚKL môže uložiť sestre pri prekročení jej kompetencie **peňažnú pokutu od 300 EUR do 35 000 EUR** (pričom pri opakovanom porušení povinnosti to môže byť až dvojnásobok), ak sestra:

- nepredpisuje zdravotnícke pomôcky na lekársky poukaz,
- predpíše zdravotnícku pomôcku, ktorá je viazaná na odbornosť lekára (napr. korzet, ktorý môže predpísať len chirurg, traumatológ, ortopéd, rehabilitačný lekár) bez odporúčania tohto lekára,
- určí pacientovi pri predpisovaní zdravotnej pomôcky, v ktorej lekárni/výdajni si má vybrať predpísanú zdravotnícku pomôcku.

Vznik disciplinárnej zodpovednosti

Disciplinárna zodpovednosť sa nevzťahuje na všetky sestry, ale iba na tie, ktoré sú **členkami Slovenskej komory sestier a pôrodných asistentiek**. Vzniká pri porušení povinností, ktoré má sestra ako členka vo vzťahu ku svojej stavovskej komore.

V zákone o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti nájdeme vymedzené práva a povinnosti členov komory. Medzi ich základné povinnosti patrí najmä povinnosť:

- vykonávať svoje zdravotnícke povolanie odborne, v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi (najmä zákon o zdravotnej starostlivosti, vyhláška) a Etickým kódexom zdravotníckeho pracovníka,
- oboznamovať sa s vnútornými predpismi komory a dodržiavať ich,
- riadne a včas platiť členský poplatok,
- plniť úlohy vyplývajúce z členstva v komore.

Trestnoprávna zodpovednosť

Poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti sestrami môže niekedy priniesť situácie, ktoré „vyvrcholia“ vznikom trestnoprávnej zodpovednosti. Vyvodiť tento druh zodpovednosti možno vtedy, ak dôjde k naplneniu všetkých znakov skutkovej podstaty trestného činu za skutok, ktorý súvisí s výkonom jej zdravotníckeho povolania.

Najčastejšie môžu prichádzať do úvahy tieto trestné činy:

- **trestný čin neposkytnutia pomoci** (§ 177 ods. 2 Trestného zákona),
- **trestný čin neoprávneného nakladania s osobnými údajmi** (§ 374 Trestného zákona).

V kontexte poskytovania zdravotnej starostlivosti sa osobnými údajmi rozumie údaje pacienta obšiahnuté v jeho zdravotnej dokumentácii. To úzko súvisí s povinnosťou zdravotníckeho pracovníka zachovať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel pri výkone svojho povolania. Toh-

to skutku sa tak môže dopustiť sestra, ktorá napr. sprístupní informácie o zdravotnom stave pacienta neoprávneným osobám, alebo umožní nahliadnutie do zdravotnej dokumentácie osobe, ktorá na to zo zákona nemá právo (napr. manželovi pacientky počas jej života a bez jej splnomocnenia na takéto nahliadnutie do zdravotnej dokumentácie). Taktiež sestra môže povinnosť mlčanlivosti porušiť aj verbálne (poskytne informácie o zdravotnom stave pacienta napr. po telefóne bez toho, aby bola zbavená povinnosti mlčanlivosti daným pacientom)

- **trestný čin ublíženia na zdraví** (§ 158 Trestného zákona),
- **trestný čin poškodenia zdravia** (§ 162 Trestného zákona).

Prekročenie kompetencie môže presne vyústiť až do poškodenia pacientovho zdravia. Ak sestra samostatne bez prítomnosti lekára zavedie epidurálny katéter alebo prevedie nejaký invazívny výkon, na ktorý je oprávnený jedine lekár, pričom týmto neodborným výkonom ohrozí zdravie pacienta, môže byť trestne stíhaná.

Pracovnoprávna zodpovednosť

Pracovnoprávnu zodpovednosť možno v krátkosti charakterizovať ako zodpovednosť vyvodzovanú medzi zamestnancom a zamestnávateľom pri porušení pracovných úloh.

Sestra sa pri výkone ošetrovateľskej starostlivosti okrem právnych predpisov musí riadiť aj internými normami (napr. smernice, nariadenia riaditeľa, vyhlášky...) svojho zamestnávateľa, u ktorého svoje povolanie vykonáva. Porušenie či nedodržovanie týchto interných noriem zakladá dôvod na vyvodenie zodpovednosti zamestnávateľa voči sestre – zamestnancovi.

Z pozície sestry vyplývajú určité práva a povinnosti. Ako zamestnanec je sestra povinná vykonávať činnosti podľa pracovnej náplne uvedenej v zmluve a taktiež podľa pokynov svojho nadriadeného. V rámci hierarchie je najbližším nadriadeným sestry vrchná sestra, resp. sestra staničná. Vo všeobecnosti platí, že sestra zodpovedá za výkon ošetrovateľskej starostlivosti v rozsahu, ktorý stanovuje vyhláška a taktiež v rozsahu stanovenom pracovnou zmluvou.

Ak sestra svoje kompetencie vyplývajúce z vyhlášky, resp. pracovnej zmluvy prekročí, môže to mať aj pracovnoprávne dôsledky, nakoľko dôjde k porušeniu jej povinností. Podľa pracovnoprávných noriem (Zákonník práce) zodpovedá zamestnanec – sestra za porušenie pracovnej disciplíny, za neuspokojivé výsledky v práci a taktiež aj za škodu spôsobenú zamestnávateľovi.

Ak sestra ako zamestnanec spôsobí pacientovi svojim konaním ujmu (napr. tým, že prekročí svoje oprávnenia a vykoná výkon, na ktorý nemala kompetenciu), pacientovi za túto ujmu **bude zodpovedať zamestnávateľ** (poskytovateľ zdravotnej starostlivosti), a nie sestra samotná. To však neznamená, že sestra je „v bezpečí“ a nebudú zo strany zamestnávateľa voči nej vyvodzované žiadne následky. Práve naopak – zamestnávateľ má od sestry následne právo **žiadať náhradu škody**, a to až do výšky **4-násobku jej priemerného mesačného zárobku**, ak sestra spôsobila škodu z nedbanlivosti (nie úmyselne).

Ak sestra poruší svoje povinnosti **úmyselne**, zamestnávateľ má právo žiadať **náhradu škody v plnej výške**. To platí aj vtedy, ak ju sestra spôsobila pod vplyvom alkoholu alebo omamných látok.

Čo je ešte potrebné dodať, je to, že ak v prípade porušenia/prekročenia právomocí dôjde ku vzniku škody, **musí zamestnávateľ dokázať, že škodu zaviniла sestra**, a nie naopak.

7 / Pod'me si to zhrnúť...

Záverom možno uviesť, že hlavným cieľom materiálu bolo **zrozumiteľne vysvetliť, kde sa nachádzajú hranice ošetrovateľských kompetencií** a prečo je dôležité ich v praxi poznať a rešpektovať. Právna zodpovednosť sa neuplatňuje svojvoľne, vzniká až tam, kde dôjde k prekročeniu povinností stanovených právnymi predpismi alebo odbornými štandardmi.

V oblastiach, ako je predpisovanie zdravotníckych pomôcok, vedenie zdravotnej dokumentácie či realizácia jednotlivých výkonov, **existujú presné pravidlá určujúce, čo je dovolené a čo už presahuje rámec odbornej spôsobilosti**. Rešpektovanie týchto pravidiel nie je formalitou, ale praktickým nástrojom na ochranu pacienta, zdravotníckeho pracovníka aj poskytovateľa zdravotnej starostlivosti.

Rovnako je dôležité si uvedomiť, že požiadavky na vykonanie úkonov mimo stanovených kompetencií

sa môžu vyskytovať aj z dôvodu pracovného tlaku či zaužívaných postupov. V takých situáciách zohráva zásadnú úlohu **schopnosť jasne komunikovať limity odbornej spôsobilosti a využívať dostupnú organizačnú hierarchiu na riešenie problému**, vždy s ohľadom na bezpečnosť pacienta a dodržiavanie zákonných noriem.

Hlavné posolstvo spočíva v jednoduchom, ale podstatnom závere:

Poznanie a dodržiavanie odborných kompetencií predstavuje základ bezpečnej, odbornej a právne správnej zdravotnej praxe.

Vďaka jasnému vedomiu hraníc odbornosti a správnym postupom pri ich ohrození je možné predchádzať pochybeniam, minimalizovať riziká a vytvárať prostredie, ktoré podporuje kvalitnú a bezpečnú starostlivosť.

Čo si zapamätať?

1 Kompetencie sú hranice bezpečnej praxe. Čo nie je v odbornej spôsobilosti, nemá byť vykonané.

2 Zákon a vyhlášky nie sú formalita. Určujú konkrétne limity a zároveň chránia pacienta aj zdravotníckeho pracovníka.

3 Predpisovanie pomôcok, vedenie dokumentácie a realizácia výkonov majú presné pravidlá, ktoré treba dodržiavať.

4 Historicky zaužívané postupy nie sú argumentom, ak sú v rozpore so zákonom alebo kompetenciami.

5 Pri požiadavke na úkon mimo kompetencií je nevyhnutná jasná komunikácia, informovanie nadriadeného a využitie organizačnej hierarchie.

6 Dokumentácia je kľúčová ochrana – zaznamenáva, kto čo požadoval a ako bola situácia riešená.

7 Právna zodpovednosť vzniká pri prekročení povinností, nie pri odmietnutí nezákonného úkonu.

8 Bezpečná prax stojí na tom, že každý zdravotnícky pracovník robí len to, na čo má odbornú spôsobilosť.

Absolvujte bezplatne sústavné vzdelávanie pre sestry online a získajte kredity v SKSaPA

+
2 kredity
SKSaPA

TÉMY & TERMÍNY NA ROK 2026

SESTRA GDPR I. – Úvod: Prečo je potrebné chrániť osobné údaje pacienta a ktoré pojmy musím za každých okolností ovládať?

Február – Marec 2026

Etika v povolání zdravotníckeho pracovníka

Marec – Apríl 2026

SESTRA GDPR II. – Zásady: Aplikácia klúčových zásad GDPR nevyhnutých pre bezpečný postup sestry v praxi

Máj – Jún 2026

SESTRA GDPR IV. – Odporúčania: Bezpečnostné opatrenia PZS pri GDPR – ako sa vyhýbať rizikám

September – Október 2026

Práva a povinnosti sestry ako zdravot. pracovníka a zamestnanca

Október – November 2026

AKO NA TO?

Pozor, vzdelávanie prebieha na novom portáli www.emedius.sk

Ak ešte nemáte vytvorené konto na novom emediuze, **zaregistrujte sa**. Ak už konto máte, **prihláste sa**.

Po prihlásení / registrácii si vyberte materiál z ponuky na portáli alebo naň prejdite pomocou príslušného **QR kódu** uvedeného na tomto plagáte.

Aj keď je v uvedenom období vzdelávanie bezplatné (cena materiálu je 0€), **je potrebné prejsť procesom nákupu** – vyplňte fakturačné údaje, zvolte platbu kartou a kliknite na tlačidlo Objednať s povinnosťou platby (**nebude vám účtovaná žiadna suma**).

A môžete sa začať vzdelávať! Materiál nájdete v časti Moje materiály vo vašom účte.

www.emedius.sk

Právna zodpovednosť sestier a hranice kompetencií

SK SaPA
Slovenská komora sestier
a pôrodných asistentiek

§ mediPRÁVNIK.sk
právna istota pre ambulancie
prináša h&h PARTNERS

Vydavateľ: eMEDIUS s.r.o.

Autor obsahu: h&h PARTNERS, advokátska kancelária s.r.o.

Materiál je vypracovaný v súlade s legislatívou platnou k dňu 10.12.2025.
Vždy si overte, či nedošlo k zmenám v právnych predpisoch.

www.medipravnik.sk | www.hhpartners.eu | www.emedius.sk

